De *rel* om de tango's van Gardel

De wijk Abasto in Buenos Aires is trots op haar tangolegende Carlos Gardel. Er is een Gardelstraat, een Gardelmuseum, talloze Gardel-café's en op alomtegenwoordige muurschilderingen glimlacht de bekende tangozanger voorbijgangers minzaam toe. Of is het eerder een geamuseerde grijns over de discussie die zijn grillige levensloop heeft doen ontbranden tussen Argentijnse en Uruguayaanse tangoliefhebbers ?

Door Marcela Valente

De ware afkomst van Carlos Gardel was het enige agendapunt op de meeting *Wie is Carlos Gardel?* in het restaurant Esquina Carlos Gardel, in het hartje van de Abasto-wijk. Op het 'internationale' seminar was slechts één andere nationaliteit vertegenwoordigd naast de Argentijnse, namelijk enkele Uruguayanen die zich met hun controversiële claim in het hol van de leeuw op de andere oever van de Rio de la Plata hadden gewaagd.

Uruguay is met zijn 3,2 miljoen inwoners veel kleiner dan het 37 miljoen inwoners tellende Argentinië, maar voor de ontwikkeling van de tangomuziek en -dans was de Uruguayaanse hoofdstad Montevideo minstens even belangrijke als Buenos Aires.

Voor Enrique Espina Rawson, de directeur van het organiserende Centrum voor Gardelstudies in Buenos Aires, was het doel van de vergadering duidelijk: de claim dat Gardel afkomstig is uit de Uruguayaanse stad Tacuarembó voor altijd de wereld uithelpen. "Die absurde legende dook voor het eerst op in de jaren zestig, met steun van de Uruguayaanse regering. Hun bewijzen zijn herhaaldelijk door de rechter verworpen", zegt Rawson.

De 'officiële geschiedenis', zoals de Uruguayanen ze smalend noemt, zegt dat Gardel in 1890 in de Zuid-Franse stad Toulouse werd geboren als Charles Romualde Gardes, een buitenechtelijk kind van Berta Gardes. Beide trokken later naar Argentinië, waar Gardel in 1923 de nationaliteit aannam. Hij woonde en werkte het grootste deel van zijn leven in de Abasto-wijk, tot hij in 1935 omkwam bij een vliegtuigongeluk in Colombia.

Wie was Carlos Gardel?

De claim van het Argentijnse kamp is gestoeld op een Frans geboortecertificaat en het handgeschreven testament van Gardel. Het Centrum voor Gardelstudies heeft in augustus zelfs een aanvraag gedaan om de lichamen van Gardel en zijn moeder opnieuw op te graven om de verwantschap door middel van een DNA-test vast te stellen. "Gardel was een Argentijn", zo vat Rawson het argument samen, omdat hij hier de nationaliteit heeft aangevraagd en zijn werk onlosmakelijk verbonden is met Buenos Aires.

De Uruguayanen hebben voor hun versie van het verhaal ook solide argumenten, zoals een door de zanger ondertekende verklaring dat hij in Tacuarembó werd geboren als zoon van Maria Delia Oliva en kolonel Carlos Escayola, de lokale baas van de politie. Gardel legde de verklaring af op het Uruguayaanse consulaat in Buenos Aires, maar volgens Rawson enkel "om te vermijden dat hij als Fransman moest gaan vechten in de Eerste Wereldoorlog". "Het document diende later als basis voor zijn naturalisatieaanvraag in Argentinië."

Gardels Uruguayaanse levensverhaal leest als een roman. "Escayola had een relatie met Juana Sghirla, een getrouwde vrouw met drie dochters", begon Amiria Curbelo, de voorzitter van de Gardelstichting en -museum in Tacuarembó, zijn verhaal, "Om haar minnaar in de buurt te houden, liet Sghirla Escayola trouwen met haar oudste dochter, Blanca Olivia. Toen zij overleed, was de tweede dochter aan de beurt, Clara. Op dat ogenblik raakte echter de jongste dochter, de dertienjarige Maria Oliva, zwanger van de kolonel". Het kind werd twee jaar later geadopteerd en meegenomen door Bertha Gardes, die een tijdje op het landgoed van Escayola heeft gewerkt.

"Daarom heeft Gardel Berta altijd als zijn moeder beschouwd", zei Cubelo. In Tacuarembó werd het verhaal jarenlang in het geheim doorverteld, tot het stadsbestuur er in 1990 publiekelijk mee uitpakte.

Sinds 2000 heeft het 85.000 inwoners tellende stadje een eigen Gardel-museum, dat al door toeristen uit 26 landen werd bezocht.

De Uruguayanen presenteerden nog enkele andere documenten die moeten bewijzen dat Gardel uit Tacuarembó afkomstig is, zoals een bewijs van goed gedrag en zeden, zijn registratie als kiezer en het paspoort dat hij bij zich had op de dag van het vliegtuigongeluk. Bijzonder vervelend voor de Argentijnse argumentatie is de stelling dat Charles Romualde Gardes inderdaad heeft bestaan, maar als soldaat is gesneuveld in de Eerste Wereldoorlog.

Niet alleen over de nationaliteit van Gardel bestaat onduidelijkheid, maar ook over zijn seksuele geaardheid, zijn verblijf in een gevangenis in Vuurland en het feit of hij zijn vader al dan niet heeft gekend. Sommigen beweren zelfs dat het lichaam dat in Colombia werd teruggevonden niet dat van de zanger was.

Zoals te verwachten viel, eindigde het internationale Gardel-seminar dan ook in totale chaos. Enkele deelnemers liepen demonstratief naar buiten, terwijl anderen luid roepend bleven redetwisten met de panelleden.

COLOFON

Eindredactie:
Caroline Thodé

Opmaak:
Renato Garcia
Wendela Ataliede
Simone Tiemissen